

NAŠ TEDNIK

KULTURNO - POLITIČNO GLASILO

2. leto

V Celovcu, dne 1. februarja 1950

Številka 5

Mohorjeva družba ob stoletnici in koroške oblasti

Nacizem je brutalno uničil vse

Leta 1940 je Gestapo zaplenila vse premoženje Družbe sv. Mohorja v Celovcu in sicer glavno poslopje v Viktringer Ring št. 26, obe hiši v Karfreitstraße ter ono v Paulitschgasse 7 in hotel Haimlinger v Völkermarkter Straße v korist nemškega rajha in utrjevanja nemštva. Po napadu na Jugoslavijo 6. aprila 1941 so morale slovenske družine v hiši zapustiti stanovanja. Razpuščene so bile vse slovenske organizacije, ki so imele v hiši svoje pisarne. Del poslopj je bil tudi po bombah, ki so razbile okolico, poškodovan. Tak je bil položaj ob zlomu nemškega rajha majnika 1945.

Mohorjeva družba zaživi kljub vsem težavam novo življenje

Do leta 1948. so bili vsi poskusi zaman, da bi mogla Družba sv. Mohorja zopet pričeti z delom v svoji hiši. Avgusta 1948 je zasedbena oblast izpraznila severno (staro) poslopje, ki pa je bilo brez vhoda. Kljub vsem zagotovilom, da dobi Mohorjeva družba za popravo tega dela hiše 1000 funtov, je bilo s pismom od 7. IV. 1949 št. 3848 odboru sporočeno, da se odškodnina ne plača, ker je bila v hiši Titova vojska. Napravil se je nov vhod v 10. Oktoberstraße št. 27 in popravili so se prostori za skupno ceno 50.000 šilingov v jeseni 1948 in spomladi 1949.

Merodajni v Celovcu načrtno ovirajo družbo

Trud za nadaljnjo izpraznitev se je nadaljeval. Ko je začetkom oktobra 1949 britanska vojaščina izpraznila tudi glavno poslopje Viktringer Ring 26, so zastopniki Mohorjeve družbe zahtevali pri britanskih oblasteh vrnitev tamšnjih prostorov. Ker britanske oblasti v Celovcu te zahteve pod raznimi pretvezami niso vpoštevale, se je Mohorjeva družba obrnila neposredno na pristojna mesta na Dunaju. Britanski oberst Beauclark in general Winterton sta z velikim razumevanjem vzela jim razložen položaj na znanje in v polni meri uvidela potrebo ponovne vpostavitve slovenske katoliške tiskarne ter potrebo, da dobi Družba v te svrhe v roke prostore za tiskarno in za sodelujoče osebe. Še isti dan so dobile britanske oblasti v Celovcu potrebna navodila od generala Wintertona in v razgovoru 14. X. 1949 z majorjem Goschenom v Celovcu so bili določeni prostori, kateri se izpraznijo, da se zadosti zaenkratnim najnujšim potrebam Družbe z izrecnim poudarkom, da se izpraznijo prostori za družbne potrebe, da pa bodo o izpraznitvi obvestili pristojne avstrijske oblasti. 19. in 20. oktobra 1949 se je vršilo komisijoniranje škode v izpraznjenem delu hiši. Ob tej priliki je avstrijski član komisije, uradnik v državnem plačilnem uradu izjavil, da se zelo čudi izpraznitvi Mohorjeve hiše, ker je bila ta določena, da se kot zadnja izprazni, ko bo zasedbena oblast zapustila deželo. Ta izjava je v toliko važna, ker izpričuje resnične načrte merodajnih koroških krogov že v času, ko so neprestano govorili o skrbi za koroške Slovence. Tudi ta načrt tako zelo vpada na linijo, ki jo je ob drugi priliki začrtala važna osebnost v deželi, da je treba pač vse obljubiti in nič držati.

Kulturne potrebe naroda važnejše od privatnih interesov

H komisijoniranju je stanovanjski urad v Celovcu pozval vse stranke, ki so svoj čas stanovale v hiši. Pri tej priliki je zastopnik Mohorjeve družbe izjavil, da se je izpraznitev izvedla na prošnjo Mohorjeve družbe s poveljem generala Wintertona za potrebe Družbe. Izjavil je, da se je zaplemba izvršila na politični osnovi in da je danes lastna potreba Družbe po teh prostorih tako nujna in važna, da presega interese drugih privatnikov. Nerazumljivo bi bilo, da bi po desetletni zaplembi imeli danes privatni interesi prvenstvo pred kulturno nalogo, ki jo vrši Družba že sto let med Slovenci. Kdo bi mogel razumeti, da bi v okvirju Avstrije, kjer ima nemški narod na stotine kulturnih ustanov, edina slovenska kulturna ustanova ne imela prostora pod svojo streho, bajé radi tega, ker so potrebe in pravice nekih privatnikov bolj važne. Med strankami, ki so bile pri komisijoniranju, je bil tudi g. Rudolf Podzimek, ki se je 28. X. 1949 zopet oglašil v pisarni Mohorjeve družbe s svojo zahtevo po stanovanju v izpraznjenem delu hiše, kjer je svoj čas stanoval njegov medtem umrli oče z družino. Pri tej priliki je g. Podzimek ponudil v zameno dvosobno stanovanje v Villacherstraße 41, kjer stanuje njegova mati, ker on sam namreč stanuje v svoji hiši v Rudolfsbahngürtel 24, kjer ima dve prostorni sobi in kuhinjo. Jasno je bilo, da bi hotel stanovati v Mohorjevi hiši za par šilingov pod Mieterschutzom in bi lahko v svoji hiši oddal stanovanje za drag denar, on, katerega Celovec pozna kot bogatega lesnega trgovca. V poldrugournem razgovoru je tudi pripovedoval, da je tako zelo veroval v pravilnost Hitlerjeve poti, da je šele leta 1946. doumel obseg nemškega poraza in pri tem spoznanju doživel zlom svojih živcev. Zastopnik Družbe je tudi tedaj ponovno naglasil, da ne more biti govora o pravicah ali interesih zasebnikov, dokler družbenim potrebam ni zadoščeno.

Ne bomo dopustili, da bi celovski bogataš užival udobnosti za groše naših borih kmetov in delavcev

S. 3. novembrom 1949 se je pričelo popravljanje izpraznjenih prostorov po pečarjih, mizarjih, zidarjih, slikarjih, steklarjih in instalaterjih. Ocenitev v oktobru 1949 se je izvršila po cenah iz leta 1945. in je znašala 35.000 šilingov. Proračun pa predvideva 68.000 šil. Medtem bodo resnični stroški za popravilo hiše so presegali 100.000 šil. Za stanovanje, katero je zahteval zase g. Podzimek znašajo stroški nad 12.000 šil., katere mora kriti Družba s posojilom

in prispevki delavcev ter malih kmetov, ki so po pet ali deset šilingov prispevali za popravo hiše. V tem stanovanju, za katerega je dobila družba le približno 4.000 šil. povračila, bi hotel g. Podzimek stanovati za približno 30 šil. mesečno.

Družba je seve takoj prizadetim strankam sodnijsko odpovedala stanovanje in sicer g. Podzimeku, inž. Lugerju ter g. Grasserju. Zadnja dva imata enako že svoja stanovanja in sta prišla v Mohorjevo hišo šele po zaplembi skozi nacistični režim v prostore, ki sta jih prej imela upravnik Mohorjeve družbe in dušno pastirski urad. O Podzimeku pa je zanimivo to, da je po nekakih dobrih zvezah prišel do potrdila Wöhmungsamta, da je on lastnik stanovanja. To v resnici ne drži, ker to pravico po možu podeduje žena, v tem slučaju mati Podzimeka, ki še živi in ima preje omenjeno stanovanje v Villacherstraße 41. Po razgovoru 28. X. 1949 se g. Podzimek ni več oglašil in se tudi za popraviljanje stanovanja nič več zanimal.

Dunaj nas razume - Celovec zastavi policijo

Od 18. do 20. X. 1949 je bila slovenska delegacija na Dunaju in je tudi zvezni vladi predložila vse premoženjsko vprašanje okoli Mohorjeve družbe. Ugotoviti moramo, da sta tako kancler Figl kakor tudi vicekancler Schärfl s polnim razumevanjem dala zagotovila, da pri danih razmerah zasebni interesi ne morejo in ne smejo ovirati velike kulturne naloge Družbe sv. Mohorja. — Socialno ministerstvo je pod istim vidikom izrazilo ponovno svojo pripravljenost, da pristane na izknjižbo svoje najemniške pravice, ki jo ima v desetih sobah v pritličju iz leta 1919, v zameno pa se zadovolji pod danimi nujnostmi s štirimi sobami v starem delu poslopja. 21. XII. popoldne se je g. Podzimek zopet pojavil v hiši in se pri slikarjih informiral, če je dr. Tischler v hiši in ko so mu ti povedali, da je imenovan na Dunaju, je odšel in zvečer pripeljal del svojega pohištva, da zasede stanovanje, ki je bilo izpraznjeno izrecno za družbne potrebe, do katerega pa on osebno ni imel nobene pravice. Ker se je nasilna zasedba onemogočila, je drugi dan ob asistenci g. pol. inšpektorja Ebnerja postavil nasilno svoje pohištvo v zgoraj imenovane prostore. Zastopnik Družbe je proti temu koraku, ki se je izvršil brez pristanka Družbe, protestiral in označil to postopanje kot nasilje. Radi tega novega položaja se je Družba 22. decembra s telegramom in 23. XII. z drugim telegramom obrnila na kanclerja Figla.

28. XII. je zastopnik Družbe v telefoničnem razgovoru opozoril obersta Bauaklarka na razvoj priilik, ki ni odgovarjal namenom izpraznitve.

Takozvani „zastopniki“ delavcev in malih kmetov pokažejo svoj pravi obraz

29. XII. 1949 se je Družba sv. Mohorja obrnila na g. deželnega glavarja Wedeniga, ki je pri tej priliki v polnem obsegu zagovarjal pravno stanje g. Podzimeka in za kulturne naloge Družbe ni kazal nobenega razumevanja. Naš zastopnik je opozoril g. deželnega glavarja na dejstvo, da je treba v gledanju pravnega položaja pač doslednosti na vsej črti in da pri takem gledanju vendar le potrebe Družbe več tehtajo, — ko se gre za edino kulturno ustanovo koroških Slovencev, kot potrebe posameznika. Poučeni smo, da ob takem stanju sodnja ne more drugače, kot lastniku (ki je Mohorjeva družba) pripoznati radi bolj nujne potrebe pravico do lastnih prostorov. Čemu bi sicer še imeli zasebno lastnino? Vsa težava pa leži v tem, da kot je deželni glavar pri tem razgovoru nakazal, oblasti nočejo poznati potrebe Družbe in rinejo v ospredje g. Podzimeka, da bi Družbi s tem otežkočili, oziroma zavrli delo. Osem tisoč slovenskih družin bere Mohorjeve knjige, nekam čudno, da je stališče deželnega glavarja tako, kajti tudi njegovi volilci prihajajo iz vrst teh bralcev in si bodo nemara to njegovo zadržanje znali zapomniti. Položaj še posebej osvetljuje dejstvo, da g. dr. Jobst, deželni svetnik in pristaša stranke deželnega glavarja nastopa v vseh obravnavah proti Mohorjevi družbi, čeravno je po avstrijski državni in tudi po koroški deželni ustavi (Gesetz od 19. XII. 1919, St. G. Bl. Nr. 598) prepovedano deželnemu svetniku, da bi nastopal kot advokat in dajal strankam pravne nasvete. Menda če se gre proti Mohorjevi družbi, celo kršitev ustave (ne samo navadnega zakona) ne pomeni nič. Ti ljudje so čuvarji postavne izvedbe zakonov. Ti nam delijo pravico.

Mohorjeva družba je tudi posestnica hotela Haimlinger v Völkermarkterstraße 5, ki je dan od leta 1919 v najem. Hotel obsega 767 m² delavnice in skladišč, 328 m² stanovanjskih prostorov, 32 tujskih sob s 730 m² ter kleti in gostilniške prostore, kuhinjo in dvorano ter trgovino. Za vse to plačuje najemnica mesečno 157 šilingov in 53 grošev najemnine. Po dolgih poteh je vendar uspelo, da je urad za določevanje cen (Preisbehörde) odredil, da bi bila najmanj vsota 1400 šilingov primerna za mesečno najemnino. Po raznih zakulisnih dogodkih, — stališče najemnice proti Mohorjevi družbi je zastopal dr. Jobst, — je Mohorjeva družba dobila pismo, z dne 30. julija 1949, št. 7220-969-20. 1949, v katerem se po nalogu (über Auftrag) g. deželnega glavarja naznanja, da v tem slučaju urad za določanje cen ni pristojen. Če trezno presodimo, da je g. deželni svetnik dr. Jobst kot „delavski zastopnik“, ki je danes v Celovcu že eden glavnih finančnikov, sam član vlade in prijatelj g. dež. glavarja, je lahko razumljivo, kako je do te odločitve prišlo. Tako je tudi jasno, da sedaj v slučaju g. Podzimeka, ki ga zastopa enako dr. Jobst, g. deželni glavar zopet kima, saj gre proti Mohorjevi.

Dobre zveze nekaj veljajo

Ker je stvar načelna in ker je velike važnosti za ves naš kulturni razvoj, da Mohorjeva družba postavi svoje premoženje edino v službo svojih ciljev, to je obveznosti, ki jih ima do svojih udov, se ni mirovalo in se je za to vršil 17. januarja 1950 tudi razgovor z g. Ferlitschem, namestnikom dež. glavarja. Kancler Figl je namreč g. nam. dež. glavarja poveril nalogo, da on uravna to zadevo v prid Mohorjeve družbe. V tem razgovoru je g. namestnik dež. glavarja sam poudaril, da to ni zadeva, ki se med privatniki obravnava, marveč sega

daleč preko zasebnih interesov. Gospodvladni svetnik Müller-Strobl je dobil od nam. dež. glavarja g. Ferlitscha nalogo, da zadevo neposredno uredi s stanovanjskim uradom. 25. januarja 1950 je g. vladni svetnik Müller-Strobl sporočil, da s svojim posredovanjem pri stanovanjskem radu ni uspel, ker ima tam menda g. Podzimek izredno dobre zveze.

Stara mržnja do vsega slovenskega jim narekuje zadržanje

Mohorjeva družba praznuje letos stoletnico svojega delovanja.

Li to koroške oblasti tako boli, da se je vendar posrečilo slovenski kulturni organizaciji na koroških tleh praznovati svojo stoletnico? Jih li to spravi tako v bes, da ji na vsak način vsaj sedaj hočejo vzeti možnost delovanja? Vajeni smo sicer tega, da dežela za naše kulturne potrebe nima denarja, bili pa smo vedno dobri gospodarji in smo z groši naših revnih kmetov in delavcev ustvarili kulturno ustanovo, ki je bila celo vzor za ustanovitev slične ustanove za nemški del prebivalstva v deželi.

So li na Koroškem mislili, da bo Družba sv. Mohorja v povojnih razmerah itak radi svojega težkega gospodarskega položaja opešala? Je mogoče vladalo mnenje, ker se to na ta „lep način“ ni posrečilo, da je treba naviti druge strune? Vse kaže, da so se odločili za to in da iz tega izvirajo takozvane težave kot smo jih prej naslikali.

Čudno je, ko se pri nas vendar toliko govori o pravi demokraciji, da se nam delajo težave, pod katerimi je na primer tudi v Jugoslaviji morala Mohorjeva družba ustaviti svoje delovanje. Je li mogoče verska in slovenska ustanova našim socialistom — so pač vendar le bratje v Marksu — šla tako na živce, da so zgubili trezen pogled na prilike in položaj?

Že ko smo si ogledali deželni proračun, smo ugotovili, da daje dežela za nemške kulturne namene težke milijone. Tem bolj nerazumljivo je, da iztirjavajo od naše kulturne organizacije davke kot od vsakega trgovskega podjetja, da niti ta bori donos ne more v polni meri služiti slovenskim kulturnim potrebam.

Na Koroškem ni konec sveta - na njih je yrsla ustvariti znosne prilike

K vsemu temu zapišemo mi to-le. Nismo samo dobri gospodarji, znali si bomo svojo pravico poiskati in iztirjati. Naj si koroški oblastniki nikakor ne domišljujejo, da je na Koroškem konec sveta.

Nikar nam ne očitajte iredentizma! V rokah imate možnost, da ustvarite take prilike v deželi, da bo tudi za Slovenca življenje lepo. Le edino na tej strani je rešitev vprašanja. Očitki pa, kot smo jih vajeni slišati, imajo očividni namen, sabotirati pomirjenje v deželi v pravcu enakopravnosti obeh narodov. Zavedamo se nevarnosti, saj se še dobro spominjamo iz leta 1938, da taki saboterji na merodajnih mestih predstavljajo grobokoše državi. Sicer pa so dogodki zadnjih tednov v Nemčiji dokazali, da je postal svet preporen za pojave nemškega šovinizma, pa če tudi ga predstavljajo socialisti Schuhmacherjevega kova.

Apeliramo na zvezno vlado

V gornjem članku smo podali obris samo enega izmed perečih narodnih problemov v deželi. Smatramo za svojo dolžnost, da opozorimo na dogodke ki se odigravajo trenutno na Koroškem okoli Mohorjeve družbe v pričujoči javni obliki tako zvezno vlado kakor javnosti. Kulturni pomen Mohorjeve družbe in njen nadaljni obstoj sta nas k temu koraku prisilila.

Na zvezni vladi je, da sedaj doprinese svoj del k ureditvi prilik v deželi, če ji je na reševanju narodnostnega vprašanja na Koroškem ležeče.

Šiling še vedno nima stalne vrednosti

Amerikanci, ki evropskemu gospodarstvu nudijo z Marshallovim planom veliko pomoč, so od vsega začetka stavili zahtevo, da bi se evropske države, članice Marshallovega načrta s časom odločile za to, da dopustijo svobodni trg in svobodno zamenjavo svojih valut. Zadnji čas je zasedal gospodarski svet članic Marshallovega plana v Parizu. Pod vodstvom upravnika Marshallovega plana Hoffmana, so se vršila posvetovanja in bajé bo prišlo do ustanovitve skupne evropske banke. Mudil se je te dni v Parizu tudi avstrijski zunanji minister Gruber in že se z Dunaja poroča, da bo ta teden v Avstriji stopila v veljavo nova ureditev razmerja med šilingom in dolarjem v zunanji trgovini. S tem bo ugodeno zahtevam predvsem avstrijske industrije po večjem deležu na izkupičku v zunanji trgovini. Pričakujejo, da bo s tem interes na izvozu narasel in Avstriji prinesel več, čeprav dražjega tujega denarja (deviz). Ob enem s tem Avstrija postopoma hoče doprinesiti, da bo šiling, katerega uradna vrednost še nikakor ne odgovarja pravi vrednosti na svetovnem trgu, prišel korak bližje do možnosti svobodne zamenjave z drugimi valutami.

Čim so do sedaj podjetja za svoj izvoz morala oddati narodni banki 40% tuje valute iz izkupička za ceno 14.40 šil. = 1 dolar in so le ostalih 60% smela zamenjati po 26 šil. = 1 dolar, bodo v bodoče lahko zamenjala ali pa svobodno razpolagala z 80% izkupička za ceno 26 šil. = 1 dolar in le ostalih 20% bodo morala dati narodni banki po 21 šil. = 1 dolar.

Skupno potemtakem znesé povprečna vrednost šilinga 25 šil. = 1 dolar.

Pričakovati je, da bodo s tem seveda cene za uvoženo blago zopet narasle. Ni čuda, da se ob takem položaju že zopet govori o novi ureditvi plač in cen (Lohn- und Preisabkommen).

Občinske volitve

S 1. februarjem bodo po vseh občinah na javen vpogled volilni imeniki za občinske volitve. Ker so ti imeniki sestavljeni na podlagi imenikov za lanskoletne volitve, bo treba prav posebno paziti, da se v nove imenike vpišejo vsi mladi volilci, ki so med 1. avgustom 1949 in 31. decembrom 1949 dopolnili 20. leto. Pazite tudi na to, da bodo vpisani vsi volilci, ki imajo po zakonu volilno pravico in zadnjič niso bili v imenikih.

Volilno pravico ima vsak avstrijski državljani, ki je dopolnil 31. decembra 1949 dvajseto leto. Voljen pa je lahko vsak avstrijski državljani, ki je 31. decembra 1949 dopolnil 26. leto.

Volilni imeniki bodo na vpogled od 1. februarja do 10. februarja.

Ne zabite pravočasno naročiti volilne listke. Vsi oni, ki tega do sedaj v centrali naše KLS še niso prijavili, naj takoj sporočijo koliko listkov bodo rabili, da jih tudi pravočasno dostavimo.

Zaupniki, ki do sedaj še niso poslali svojih poročil o volilnih pripravah, naj to nemudoma storijo.

So širnem svetu

JUGOSLAVIJA—AMERIKA

Politični in gospodarski odnošaji med obema državama se zboljšujejo. Novo dospel ameriški poslanik v Beogradu je imel s Titom poldrugourni razgovor, po katerem sta obadva državnika izrazila, da gre interes obeh držav za tem, da prideta do dobrega sodelovanja predvsem na gospodarskem polju. Izkušnja pa uči, da so taka gospodarska sodelovanja končno le osnova tudi političnemu sodelovanju. Oglasili pa so se že tudi nevtralni inozemski krogi, med drugimi švicarski, ki Ameriko svarijo pred nekakim preuranjenim in prehitrim prijateljstvom s komunistom Titom, kar je ta bajé kljub sporu z Moskvo še vedno stoodstotno ostal. K temu navajajo, da v Jugoslaviji tudi še sedaj kulturni boj predvsem proti katoliški cerkvi ni nehal.

Seveda naslomba Jugoslavije na Ameriko postaja vedno bolj nujna in potrebna tudi po zadržanju Rusije, ki je v zadnjem času zopet zadržala stroje, ki so bili namenjeni Jugoslaviji kot reparacija iz Nemčije.

ITALIJANSKA VLADNA KRIZA KONČANA

Vladna kriza v Italiji se je po daljšem času končala s tem, da je dosedanjemu ministerskemu predsedniku de Gasperiju uspelo sestaviti novo (šesto) vlado. Vlado sestavljajo zopet stranke prejšnje koalicije, razen liberalne stranke, ki je svoje sodelovanje navezala na pristane, da se spremeni volilni zakon, na kar de Gasperi ni pristal. Tudi Saragatovi desni socialisti, ki so vladno krizo povzročili, so v vladi zastopani, čeprav Saragat sam ni prevzel ministerskega sedeža, ker je že preje izjavil, da se on osebno ne bo udeležil nove vlade.

Nova vlada bo predvsem postavljena pred enega najtežjih problemov, to je izvedba agrarne reforme. Zakon o novi razdelitvi zemlje pa je v Italiji nujno potreben, če naj se ustvari v državi red in mir.

DRŽAVNA POGODBA

Razgovori o državni pogodbi za Avstrijo so odgodeni, kakor je bilo prič-

kovati, do 15. februarja, čeprav Rusija ni dala zagotovila, da bodo do tega dne neposredni razgovori med Rusijo in Avstrijo končani.

NEMČIJA DELA SVETU ZOPET SKRBI

V zadnjem času se v Nemčiji vedno bolj poraja nacionalizem, posebno v zvezi z vprašanjem Posarja je razburkanost dosegla neki višek. Francozi in takozvana avtonomna posarska vlada so se domenili, da Posarje ostane v okvirju francoskega gospodarskega sklopa. Vse nemške stranke, in sicer tudi vladne, predvsem pa socialisti v Zapadni Nemčiji so razburkali nemško javnost z manifestacijami in po časopisju tako, da so se celo Amerikanci nad tem zgražali in postavili v vsem obsegu na francosko stališče. Prišlo je tako daleč, da je celo zunanji minister Zapadne Nemčije v nekem govoru v Hamburgu izjavljaval, da so krivi pretekle druge svetovne vojne zavezniki, predvsem pa Francija sama. Ob takem položaju je ameriški visoki komisar v Zapadni Nemčiji bil prisiljen izjaviti, da Nemčija ne more računati, dokler ne dokaže, da se je res preusmerila v pravem demokratskem duhu, s tem, da se zavezniki umaknejo in oddajo nemški vladi večjo oblast.

Svet je postal pač preobčutljiv za razne pojave velenemške prenapetosti, kot da bi se še enkrat pustil prevariti in se nakopal zopetno velenemško ali pangermansko nevarnost.

NOVA ZAOSTRITEV V BERLINU

Na meji med angleško in rusko cono so se v prometu zopet pojavile težave, ker Sovjeti zadržujejo avtopromet iz Berlina v britansko cono. V tej zvezi so vsi trije zapadni komandanti Berlina protestirali pri sovjetskemu komandantu mesta, ki pa je dal na ta protest hladen in nezadovoljiv odgovor. Amerikanci so že izrazili, da bo mogoče le zopet treba, če ostane rusko stališče zanaprej odklonilno, vsaj delno upostaviti zračno zvezo z Berlinom.

Odprto vprašanje

Tisti, ki ima danes najmanj denarja ni morda državni uradnik, ne delavec, ampak kmet. Veliko se sliši danes o stawkah ali „štrajkih“ v raznih državah kakor tudi v Avstriji. Po večini so zahtevali zastopniki delavskih skupin zvišanje plač, kar so po večini tudi dosegli. Zahteva po večji mesečni plači je bila na vsak način upravičena, kajti v preteklem letu so cene zelo naglo in močno rasle. Nujno potrebno je bilo, da so se dvignile tudi plače. Skoraj vsi časopisi in razne stranke so se potegovale za izboljšanje resnega delavskega položaja, kakor tudi za stanu primerno plačo uradnikov. Samo nekoga se nihče ni spomnil. Na tistega, ki bi moral biti v prvi vrsti upoštevan, pa se je popolnoma pozabilo nanj in se še vedno pozablja. To je naš pridni kmet, ki je zjutraj že ob petih na nogah in pozno zvečer šele zaključil svoje delo.

Poglejmo si enkrat položaj kmeta po naših vaseh. Vsak dan odda mleko. Da je kakovost tega mleka prvovrstna si misliti moremo. Vsi se pa čudimo, da pride potem iz Celovca mleko skoraj brez smetane in maščobe. „Tam zlodijam v Celovcu bo triba anbrt ano čriez nus dati“, mi je rekel enkrat naš sosed. „V Clovc damo dobro mlako za 80 grošev, s Clovca tista, ki ni boljši kot apno, pa prodajajo za 1 S 40. Če pa 60 hrošov vstane?“ Vprašamo se, kje je tukaj pravica? Ali mislite, da je pri drugih pridelkih in živini drugače? Kmet prodaja eno živino po 4 S povprečno za kg, ki jo je leta in leta redil. Pri mesarju pa mesa ne boš dobil pod 12 S. Kje pa ostane ostali denar? Poleg tega pa hočemo pripomniti, da naši manjši kmetje ne morejo vsako leto prodati živine in je to njih edina možnost, da pridejo do denarja, ki ga bo treba dati za davke. Žita pa v Zilji, Rožu in Podjuni nobeden nima toliko, da bi se zraven obogatil. Tu in tam imajo morda še

malo sadja v jeseni za prodaj, to je pa tudi vse. Prašičev naši kmetje itak nimajo več, kot le za domačo potrebo.

Zdaj pa še malo računajmo! Plačati je treba električni tok, mesečne izdatke v trgovini, posle, če jih še more kdo imeti in brezmejne davke. Družine s precejšnjim številom otrok rabijo tudi mnogokrat zdravnik. Kdo ga bo plačal? Kje je denar za obleko? Kje denar za šolske stvari, ki jih mladina rabi? Kje je denar za popravke pri pohištvu in kmetiji, kje denar za poljedeljske stroje, ki so dandanes tako dragi, da si jih skoraj nihče ne more nabaviti? Boste odgovorili: „Kmet ima svoje gozdove, naj les proda, ta mu bo prinesel denar v hišo.“ Le poglejte si enkrat tiste „gozdove“ naših kmetov, v katerih od samih posek jagodice rastejo. Tisti, ki imajo res še malo lesa, so prisiljeni, da ga sami posekajo in prevzamejo prevoz iz gozda na žago. Kdor tega ne naredi, les skoraj zastoj da. Kakšne zasluzke pa imajo lesni trgovci, ki les izvažajo v inozemstvo!

Takšen je položaj kmetov v resnici. In za tega kmeta, ki za nas vse dela od zore do mraka, se merodajne oblasti presneto malo brigajo. Samo v času volitev vse mogoče obljubljaajo. O kmetu vedo, da ne bo šel stavkat, ker je prepošten in bi za to ne imel časa, ker živina mora jesti in pšenica mora biti v zemlji. To poštenost pa merodajni krogi prav radi izkoriščajo. Zaradi tega z vsjo odločnostjo zahtevamo, da nudi država posebno deželna vlada, vso pozornost našim kmetom. Steber naroda je že zmeraj bil in zmeraj bo kmečki rod. Saj iz kmečkih hiš izhajajo najboljše delavne moči, izobraženci in z novo življensko silo prežemajo moralno in zdravstveno že slabotne ljudske plasti. Zato res več zanimanja, pomoči in pozornosti našemu kmetu!

Pri nas na Koroškem

SELE

Mila in sončna zima nas je objemala do srede januarja. Edino voznički so si želeli snega za vožnjo hloedov. Tuti tem se je v tretjem tednu januarja spolnila želja, ker smo dobili blizu meter novega snega, skoro malo obilno. Odrezal nas je za nekaj dni od zunanjega sveta. Od ponedeljka do sobote nismo dobili pošte. Otroci niso mogli v šolo. Le s težavo je vprega 6 parov volov in en par konj s snežnim plugom preorala sneg po deželni cesti, na Kot pa je utrl pot Götzov tovorni avto, natovarjen s hlodi. Zdaj so voznički pridno na delu, da se zasluži kak šiling. Je pa med njimi huda konkurenca. Tu naj velja staro pravilo: živeti, pa tudi drugim pustiti živeti. Kar sam sebi želiš, tega tudi drugim ne odrekaj. Gozdni delavci pa so zdaj brezposelni. Naj počijejo nekoliko, saj bodo marca ali aprila zopet morali prijeti za žago in sekiro! Brez dela pa tudi zdaj niso, saj mora vsak še doma kaj poravnati. — Dne 18. januarja smo v snežnem metežu pokopali Tomaža Keliha, p. d. Pavelna, ki je 72 let star zaradi od kapi nepričakovano preminul. V prvi svetovni vojni je kot vojni ujetnik v Rusiji na enem veleposestvu služil kot voznik in je tudi potem doma bil dan za dnem z vozom na poti v Borovlje in nazaj. V drugi vojni je izgubil dva sina, zdaj je za njima odšel tudi sam. Naj počiva v miru!

GREBINJ

Božja služba in slovenski jezik

Iz Grebinja je prispelo pismo starega uglednega Slovenca, pisano, ko se je izvedelo, da odide sedanji župnik g. Zimulini v drugo službo v Celovcu. — Pismo se glasi:

„Grebinjska župnija nas skrbi. Gotovo so jo šteli za nemško. S tem, da je dosedanji župnik g. Zimulin pred božjo službo ob 10ih slovenski evangelij prebral in pomolil en očenaš, vse skup v dveh minutah, je priznal, da je v Grebinju nekaj Slovencev. Leta 1922. je ordinariat na pritisk nastavlil nemškega Poljaka Leitnerja za župnika v Grebinju. V dveh letih je g. Leitner obupal in odšel na nemško stran v Silbereg.

Sicer se je pa ta gospod otrokom priljubil. Tedaj so pobožne duše molile, da bi Bog poslal takšnega duhovnika, ki bi ustrezal obema narodoma. Prišel je g. Ninaus. Slovenska pridiga je bila zdaj pri drugi slabše obiskani božji službi, pa ne med mašo, marveč pred njo, da se ne moti Nemcev. Pri zgodnji božji službi je bila nemška pridiga, slovenski evangelij pa se ni smel brati. Slovenski rožni venec se je molil ob tri četrt na deset in prvo nedeljo v mesecu je bil še slovenski krščanski nauk. Ko so naciste slovensko besedo v cerkvi sploh prepovedali, prišla sta v Grebinj in v Klošter dva nemška patra. Tedaj so Nemci Slovence omilovali, češ: „Ne bojo razumeli, in kako se bodo spovedovali?“ Eden je rekel: „Ali se more zamorec v belega spremeniti?“ Nemški postiljon je dejal: „Veliko jih poznam, ki ne znajo nemški nič boljše, kakor francoski jetniki.“ Mladi se sklicujejo na mladi rod. Kje je tisti v cerkvi?

Jedro ljudstva so naprej še stari, ki so se še pred leti učili slovenskega katekizma in so ob nedeljah hodili h krščanskemu nauku. G. Zimolin bi bil lahko takoj izprva določil eno slovensko in eno nemško božjo službo. Nihče ne bi bil ugovarjal. Zdaj je pa že zopet drugače, Nemcem je zrastel greben.

Položaj pred l. 1938. nikakor ni bil pravičen. Pri božji službi ni bilo nobene slovenske molitve in med mašo nikoli slovenskega petja. Po plebiscitu je učitelj Bohatta vpeljal nemško petje vsled popustljivosti g. župnika Leitnerja in organista Modriča. Dokler so pastirvali slovenski dušni pastirji, se je pelo samo slovensko in latinsko, v letih 1904 do 1915 pod župnikom Kramerjem. Pridige so bile slovenske, le tupatam je bila nemška pridiga. G. Petek (1887 do 1903) je pridigal par krat nemško, potem pa nehal, ker tistih, ki so zahtevali nemško pridigo, ni bilo v cerkev. V listu „Koroški Slovenec“ smo parkrat brali zahtevo po slovenski pridigi.

Zgoraj navedene trditve nikakor nimajo namena koga napadati oziroma žaliti ampak prikazujejo samo dejanske razmere v enem kraju. Podobnih primerov je žal več.

KMETIJSKA ZBORNICA

24. januarja 1950 je zborovala kmetijska zbornica za Koroško. Obravnavali so razna za kmete važna vprašanja. Predvsem se je opozarjalo na to, da cene kmetijskim pridelkom ne odgo-varjajo in da država še vedno na račun kmeta skuša vzdrževati nizke cene živilom. Neobhodno je potrebno, da tudi pride spoznanje do veljave, da pri današnjih cenah industrijskih izdelkov, tudi kmet dobi za svoje blago razumno ceno.

Ugotovilo se je tudi, da bodo morali na Koroškem posvetiti večjo pažnjo reji goveje živine ter mlekarnstvu. Konjereja naj bo pridržana le bolj krajem, ki imajo kislno krmo. Zanimivo je tudi dejstvo, da cena konjem daleko ni več tako visoka in da goveja živina dosega in

včasih presega konjske cene. Ker bo torej treba zvišati število živine, more nehati prekomerno klanje govedi. Potrošnja mesa pa naj bi se v večji meri krila z rejo svinj. Svinjereja zaenkrat odvrže razmeroma večji izkupiček kot reja klavne živine. Za pospešitev tega razvoja so sklenili, da bodo močno podprli akcijo za zboljšanje hlevov ter narprave gnojšč in gnojničnih jam.

Za daljšo bodočnost bodo v naših krajih mleko in svinjereja najbolj donosni činitelji kmečkega gospodarstva.

Pomladanske volitve v kmečko zbornico bodo stavile kmeta pred nalogo, da si izbere kot svoje zastopnike take može, ki bodo znali dajati našemu kmetijstvu koristnih smeri.

STAROSTNA RENTA

V volilni dobi so vse stranke veliko govorile o tem, da bi tudi samostojni podjetniki, predvsem mali obrtniki, dobivali na stara leta rento, kakor je to običaj pri delavcih. Kljub temu da se je o tem že desetletja govorilo, se praktičnega ni nič ukrenilo, in je razveseljivo, da je bil sedaj v parlamentu končno vendar stavljen tozadevni predlog. Ne vemo še, če le tudi ta ne bo končno zaspal v nekih predalih.

V tem predlogu se predvideva, da se zavarujejo vsi člani obrtniške zbornice za slučaj boleznin in za slučaj starosti. Starostne rente naj bi bil deležen po doseg gotove starosti vsakdo omenjenega

kroga ljudi, ki bi na stare dni ne razpolagal s primernim dohodkom.

Vse to je hvale vredno, pogrešamo le, da se nihče pri tem ni spomnil predvsem naših malih kmetov, ki jim v slabih gospodarskih prilikah, ki se nakazujejo za kmetijstvo, mladi gospodar ne more dajati zadostne užitnine. Ravno ti užitkarji bi bili na svoje stare dni potrebni rente, da bi se odpočili od dela, ki je za naše kmete vse življenje bolj trdo, kakor za kogarkoli drugega stanu. Nema-ra so meročajni može, ki so naše kmete pri volitvah tako rabili, nanje le pozabili.

Fantje na vasi

Sem pevec, in peti je vse mi na sveti...

Ponekod še gore luči, drugod pa so že ugasnile. Pri križu sredi vasi pa se opaziti nekaj temnih senc. Nič nenavadnega to. Saj je še zima, noči so zgodnje in pridni vasovalci se bodo že še naspali. A to kar sledi je čudno. Dvignilo me je iz postelje in me nagnalo prisluškovat k oknu. Redko je, pa zato bolj vleče. Ubrana fantovska pesem se razliva po pokojni vasi. „Ncoj je en lep večer, Dekle povej, povej, Srce je žalostno, Da bi biva lepa ura.“

Pa ne poslušam samo jaz. Na skrivaj je Trezica odprla okence, Neži poslušala, celo Ožbejeva babica z napol gluhi ušesi hočejo ujeti melodijo lepe pesmi. Seveda hoče Trezi vedeti, če je njen Tevži zraven in Neži je že spoznala Fol-tijev tenor. Babica pa se spominjajo na dneve, ko so za rožmarinom in nageljni skrivali svoj obraz in z ljubečim dekliškim srcem poslušali: „Dobar vačer, lu-bu dakle.“ Dobro se zdi staremu Rutarju, da se je v vasi spet oglasila pesem. Sam je bil včasih navdušen pevec in ve, kako lepi so večeri s fantovsko pesmijo. Dandanes jo je prekričal radio, v kino že zahaja kmečka mladina in svojo naravno dušno lepoto maže z grdimi slikami. Pesem pa blaži in vzgaja tudi k skupnosti. Kako je škof Slomšek potrdil pesem. Naj tudi današnja mladina verjame modrosti starih in spet vpelje lepo domačo fantovsko pesem.

Slišal sem Turkovega Tona, ki je pri delu brundal in tudi Pavlija, ki je v hlevu prepeval. Eden bas, drugi tenor in še nekaj pomagačev zraven, pa bo že cel zbor. In koliko hvaležnih poslušalcev

boste našli! Čar idilike bo prevzel vsot vas, tudi tega je treba. Danes je samo avto, ropot strojev, tuljenje sirene, drdranje vlaka slišati. Ponoči, oziroma zvečer pa naj mir in lepa pesem priplujeta v vsako hišo, v vsako družino. Naj bo kot dobrodušno voščilo za lahko, pokojno noč.

In podoknice za godove ali kake druge jubileje! Veselja prinesejo tistemu, ki ima god in čeprav ne dobi daril bo že sama pesem dan in večer nekako povzdignila. Ves dan bo prepojen z zvoki melodije in še leta se bo dotični spominjal te pozornosti.

Pa še nekaj: pesem pomaga premagati nejevoljo in jezo. Še kadar sem sam, v prid jezi, rad malo zapojem in ta grdoba je premagana.

Pesem ne sme umreti. Naša mladina in tudi starejši bodo brez pesmi kakor omrtveli. Življenje prinaša; saj je z veselimi vesela, žalostne tolaži, fantu, da na usta besede, ki bi jih drugače ne zapal tako lepo dekletu in deklič s pesmijo odgovarja ljubljenu. Cel malega dojenčka nežna materina uspavanka zaziblje v sladke sanje, Boga v cerkvi častimo s pesmijo in sploh vsa čustva z njo izražamo.

Slovenska, domača, tako mila pesem naj se spet zasliši po vaseh. Pojejo naj tudi dekleta pri ročnem delu, na preji, pri fožanju itd. Tudi starejši ob takih prilikah radi poprimejo, saj se po pesmi spet pomladijo. Spet naj se zasliši:

Koder lipice cvetó,
naše pesmi se pojó.
Oj, zato, oj, zato
je pri nas tako lepo.

MATI VZGAJA

Šimej je dveletni Tončkov bratec. Črne, nagajive oči že kažejo, da je živahen. Pravi neugnanček je. To vé tudi mama. Posebno zvečer, ko ga spravlja spat, rad pokaže to svojo lastnost.

„Pomoliva še k angelčku varuhu, potem pa zaspi!“ pravi mama.

Končata molitvico, a fantku se še ne zdi zaspati. Z vso močjo, kolikor jo ima se dere in dere. Mama prihiti spet k postelji in vpraša:

„Kaj pa ti je? Zaspi že! Po celi hiši se sliši jok.“ Nič odgovora, le šimej se še bolj napenja.

„Tak bodi no tiho,“ je mama že nejevoljna.

„Cikri!“ zahteva šimej, „potlej bom pa zaspal!“

Mama hočeš nočeš gre v kuhinjo po sladkorček. Trudna je že po celodnev-

nem delu, zdaj naj pa še tega kričača poslušala. T a mali šimej je nekaj ukazovalec, „diktator ali tiran“. Nikoli ne zaspi prej, predno ne dobi kaj sladkega. — Zdaj zahteva že dva cikrija. Bog ve, kaj bo zahteval, ko bo odrasel?! Morda denar, morda kaj drugega. In če ne bo dobil zlepa, se lahko primeri, da bo sam jemal, da bo kradel, a ne le doma, tudi drugod.

„Ne morem ga odvaditi,“ toži mama. Razumem, da se dere, če mu sladkorja ne daš. Naj le kriči in se jezi. V treh, štirih večerih ko bo videl, da nič ne dobi, se bo „cikrija“ odvadil.

Otroka ne razvajaj. S tem škoduješ njemu, sebi in vsej okolici. Zraven tega pa je zelo nezdravo zvečer lizati bonbone, ali jih gristi, ker ostanejo delci med zobmi in jih razjedajo. (To razpadanje povzroča tudi sladkor v kockah!)

ZA GOSPODINJE

KAKO RAVNATI Z VOLNO

Vsaka že o tem precej vé, morda bo pa med temi vrsticami le še našla kaj novega.

Volna ima to dobro lastnost, da se razteza in krči — je prožna (elastična) in da je topla. O pravilih pletenja ne bom pisala, pač pa nekaj o pranju.

Volnenih stvari (pletelih na roko, blaga), nikdar ne namakamo. Pripravimo mlačno vodo, v katero razpenimo kak pralni prašek in v tem izpiramo z iztiskavanjem volneni del. Ovijati ne smemo, ker s tem volnene niti nategujemo in se zaradi tega hitreje raztrgajo. Če peremo v prevroči vodi umazanijo nekako zaparimo in povzročimo, da se jopica ali kar že je, ne da parati (niti se trgajo, ker so skup sprijete). Volneni kos stiskujemo toliko časa, da ne odda od sebe nič več umazanije. To spoznamo po tem, da pene od mila ali praška ostanejo, sicer pa izginejo. Dobro, v mlačni vodi izplaknjene kose stisnemo z rokami, da se voda odteče. Ne ovijati! Finejšje stvari večkrat zavijemo med brisače, da se vsa voda iz pletenin odstrani. Ne smemo obešati na prevroč prostor pa tudi na mrz ne. Če volnasti kosi zmrznejo, nič več niso tako topli. Poleti je najbolje sušiti na prepihu in zlasti barvaste stvari v senci. Napol su-

he, ali tudi novo spleteno predmete lahko čez mokro cunjo likamo, da dobimo zaželjeno obliko.

S pranjem volnenih oblek, nogavic itd. ne odlašajmo predolgo. Pot, umazanija niti razjedajo. Bolje je večkrat bolj nalahno prati, kot pa pustiti, da se stvari kvarijo. Dolgo nošene, prepotne nogavice niso več prav tople. Enako je z drugimi deli volnene obleke. Torej pazimo na volnene izdelke, da nas bodo dolgo greli.

*

Gospodinja, beri — morda še ne veš. Če ti roke dišijo po čebuli in tega nočeš, drži jih nad ognjem in neprijetni duh bo izginil.

Čebulo reži pri ognju, če nočeš, da bi se zraven jokala. Tudi hren ti tako ne bo škodoval.

S cigaretnim pepelom se dajo prav dobro snažiti srebrne reči.

4. sebruarja 1950 od 7ih zvečer v Mohorjevi hiši, Viktringer Ring 26, pritličje na levo

PROSVETNI VEČER
s predavanjem: „100 let Mohorjeve družbe“.

Petje in recitacije

Kupil bom traktor

V zadnjih letih je vedno končni poziv skoraj vsakega predavatelja o izboljšanju kmetijstva, naj si kmetje nabavijo razne kmetijske stroje, predvsem pa traktor in njihovo kmetovanje bo takoj uspešno. Toliko je že propagande za traktor, da bi mogli res skoraj misliti, da je to nekako splošno in edino sredstvo za ozdravitev kmetijstva.

Danes je na podeželju vedno večje pomankanje delavcev; kot edino sredstvo proti temu spet priporočajo nabavo raznih kmetijskih strojev, predvsem pa spet nabavo traktorja, tako naš kmet res že premišljuje, če ne bi le z nakupom traktorja izboljšal svojega kmetovanja, istočasno pa bi si tudi olajšal delo.

Zato ne bo odveč, ako napravimo račun, ki naj nam pokaže, kdaj more naš kmet misliti na nabavo traktorja.

Mali traktor znamke Linde ali Steyer stane okrog 20.000 šilingov, raje še malo več. Ako na traktor skrbno pazimo, moremo računati, da nam napravi okrog 8.000 do 10.000 delovnih ur. Na leto moremo računati, da uporabljamo traktor na posestvu, ki ima kakih 10 hektarjev njiv in travnikov ter kakih 30 ha gozda, približno 800 delovnih ur. Tako bi bila nekaka „življenjska doba“ malega traktorja okrog 12 do 13 let. Tako dolgo po moremo računati z uporabnostjo traktorja le pri zelo skrbni in pazljivi uporabi traktorja.

Iz prednjih podatkov moremo izračunati letne stroške za traktor:

Letni odpis ali amortizacija (8% od 20.000.—) = \$ 1.600.—

vsakoletna popravila (5% od 20.000) = \$ 1.000.—

obresti od nakupne cene (5% od 20.000) = \$ 1.000.—

diesel-olje za 800 ur, po 2 litra na uro, liter po \$ 0.925 = \$ 1.480.—

olje za mazanje za 800 ur, po 0.1 litra na uro, liter po \$ 6.— = \$ 480.—

Skupni letni stroški \$ 5.560.

Ni pa zadosti le traktor sam, kupiti bi morali tudi potrebne stroje, kakor plug, brane, priklopni voz, kosilnico itd. Nakup teh strojev bi spet zahteval vsoto okrog 15.000 šilingov. — Ako hočemo izračunati enoletne stroške za te stroje, računamo 7% za odpis ali amortizacijo, 5% za popravila in 5% za obresti, torej skupno \$ 2.550.— Tako znašajo skupni stroški za traktor in pripadajoče stroje 8.110.— šilingov. K tej vsoti pa moramo prišteti še plačo za vozača. Ako računamo uro po dva šilinga, dobimo skupne letošnje stroške za uporabo traktorja v vsoti \$ 9.710.—

Ako namesto traktorja delamo s parom volov, moremo računati stroške volovske vprege na leto največ s \$ 8.100

(to je 180 delovnih dni po 45.— šilingov, pri tem so izdatki za enega hlapca že tudi vračunani). Voli pa kljub delu pri dobri krmi pridobijo letno na teži vsaj za vrednost 700 šilingov. Tako se znižajo letni stroški za volovsko vprego na 7.400 šilingov.

Ako imamo traktor, nam ni treba rediti volov in moremo namesto dveh volov rediti dve kravi več. Pri dveh kravah moremo računati z letnim donosom v vrednosti povprečno 5.000 šilingov (mleko, tele, prirast na teži). Od te vsote pa moremo računati kot čisti donos le 10%, torej 500.— šilingov, 90% te vsote (torej 4.500 šilingov) odpade na stroške oskrbe, krmljenja itd. — Ako vsoto 500 šilingov odštejemo od stroškov za traktor (9.710—500=9.210), dobimo končno lahko razliko med stroški

za traktor in med stroški za delo z voli. Ta razlika znaša letno 1.810 šilingov in to v breme traktorja.

Ta račun nam torej pove, da se pri velikosti posestva, kakor smo ga vzeli za primer, še ne izplača traktor. Splošno zato računamo, da bi se traktor izplačal šele pri posestvu, ki ima vsaj 20 ha njiv in umetnih travnikov.

Zato tudi ni mogoče pričakovati vse rešitve le od traktorja. Pač pa moramo v naših razmerah nabaviti vse druge potrebne stroje, ki nam izboljšajo delovni čas in uspeh dela in ki nam tudi nadomestijo večkrat delovne moči. Traktor pa bo v naših razmerah mogoče nabaviti le pri kmetijsko-strojnih združenjih, za posamezne kmetovalce bo pri nas nabava traktorja prišla le redko v vpoštev.

Previkrat v Ljubljani

Zadovoljen in vesel, da je voznje konec, je zadel Matajev Matija svoj ljubi dežnik in culo na ramo ter veslari s palico počasi iz postajnega poslopja. Prostor pred njim je bil že skoraj prazen; ponéhalo je bilo živahno vrvenje, ki je navadno o prirodu vsakega vlaka.

Na desni je zagledal Matija žolto-rdeč voz električne železnice, malo spredaj pa drugega, enakega, ki se je bližal postaji.

„Da te vendar!“ je vzkliknil polglasno. „Kako gladko drži po cesti! Konji so pa menda zadaj. Hehe, to je pa že narobe!“

Še bolj se je čudil, ko je videl, da ni nikjer priprave niti puhajočega stroja kakor pri vlaku. Sedaj je mož v belosivi obleki s črno torbo in svetlo trobento potegnil na prvem vozu zadaj za jermen. Pozvonilo je, voznik spredaj je odvil močno rumeno kljuko in pisani voz je odhitel po tiru.

„Ti spak ti, kako jo pa reže kar sam po sebi!“ se je čudil Matajev Matija. „Kaj takega pa spet ne!“

Tedaj je smuknil mimo njega kolesar. Prestrašeni Matija je na vso moč odskočil proti cestnemu jarku. Pri tej priči se mu je snela cula raz dežnik in padla na tla; jabolčni krljci so se usuli iz rute na vse strani. Matija pa je obstal, zapičil palico v pesek in debelo gledal za motorjem.

„Oho, ta pa jezdarji celo kolovrat!“ se je začudil, si pomel oči in se krepko počil po stegnu. „Res je, nič se mi ne sanja! Ko bi se mi, bi se bil zdaj prebudil po udarcu. Lej, lej, kje je že. Kolesi pa ima pa naviti tako, da mu tečeta kar sami, hehe! Kdo mi bo verjel doma, če jim bom pravil o takih čudežih?“

Sklonil se je in začel pobirati krljce v culo. Nato se je odpravil dalje in kmalu dospel do Dunajske ceste. Z radovedno spoštljivostjo, z vzdignjenimi obrvmi, z nagubanim čelom in široko odprtimi očmi je občudoval visoke hiše, lične balkone, okrašene z bujnimi cveticami, stolpke na strehah, pisane lepake, reklamne deské in izveske, plinske svetilnice in električne žarnice, zlasti pa vabljivo blesteče se izložbe vsakovrstnega blaga za velikanskimi okni. Na česti, tlakovani s kamni, so še huje ropotali vozovi.

„Komaj bi biló, da bi imel oči spredaj in zadaj!“ je mrmral sam zase.

Izprva je hodil ob stranskem tlaku. Ker pa se je zadeval zdaj ob tega, zdaj ob ónega, se je rajši ognil neprilikam in jo kresal lepo po sredi ceste. Pozdravljal je vsakega gospoda, ki se mu je zdel količjak imeniten.

Ves v mislih se je komaj še o pravem času umaknil avtomobilu. Bistro je pogledal gospoda v sivem plašču z debelimi naočniki in gospo s tancico na obrazu ter prav spoštljivo pozdravil.

„Hehe, hehe, kako sta pa onegava!“ se je oveselil. „Kako lepo se vozita brez konj ali volov! Kakor sveti Elija v nebesa! In trobita si za kratek čas, pa ne posebno ubrano, in zmeraj gonita eno kakor kukavica, hehe!“

Pred „Slonom“ je zagledal vrsto fiakerjev.

„Svatujejo, živijo!“ se je nasmehnil. „Bog daj srečo ženinu in nevesti pa še meni, da bom zadovoljno živel z mlinarjevo Anko!“

Počasi je korakal skozi Zvezdo; tu pa je začel grajalno majati z glavo.

(Konec prihodnjic)

K. M.:

VRNITEV

(Nadaljevanje)

„Bil!“ je vedel Fronc, kaj Pogljajen misli.

„Lepa zemlja, kaj? Nič čudno, da je Rekar težko umrl. Seveda, šole so tudi nekaj.“

Ne da bi počakal na Froncov odgovor, se je zasukal v vežo. Fronc je še trenutek stal, potlej šele se je obrnil domov.

Na dvorišču je obstal. Mrežasta ograja, ki je kakor debela pajčevina ležala na tleh, ga je ujezila. Seveda, koli so strohnili. Tudi koprive so ga bolele. Stopil je pred hlev, kjer je pod napuščem visela kosa.

S čudno ihto je mahal po koprivah. Le tisti astri je pustil. Ker ni mogel s koso blizu, je tam koprive populil kar z roko. Koj je bila vsa v drobnih mehurčkih.

Potlej je kupa ob drvarnici izbral nekaj novih kolov in jih prišpičil. S sekuro jih je zabil v tla. Nato je poiskal žeblje in mrežo pribil nazaj.

Zdaj sta modri astri mežikali za ograjo. Fronc je čutil prijetno ugodnost.

Ko je koso obesil nazaj na napušč, je

stopil v hlev. Konj je zahrzal in utripnil z ušesi.

Pobožal ga je po hrbtu.

— Ti je dolgčas, pram? —

Od krav so ostale tri, Cika, šeka in Rozka. Z velikimi očmi so bulile vanj.

Potlej je šeka zamukala.

Stopil je v šupo po seno. Živali morajo biti lačne.

Ko so mlele v jasliah, se je spomnil na molžo. Sam sebi se je nasmehnil. Do zdaj je molžla Dobnačeva Marička. Kar so mogli, so Dobnačevi napravili. Toda imajo svojega dovolj. Hvaležen jim mora biti, da so do zdaj oskrbovali. Treba se bo razgledati po deklah.

Poiskal je žehhtar in stolček. Ves je bil še tak kakor ga je prenašala mati.

Ko je mleko brizgnilo v žehhtar, se je na glas zasmel. Cika se ni premaknila.

Potlej so se zatemnili vrata. Fronc se je obrnil.

Dobnačeva je stala med podboji in šlo ji je na smeh.

„Pogledat sem prišla. Sami ne morete mlesti.“

Fronc se je vzdignil in stopil proti njej. Videti je bila v zadregi.

Skušala se je zasmeljati.

„Nisem pripraven, Marička, kajne?“

„Navajeni niste,“ je zardela.

„Kaj me vikaš?“ se je nasmehnil.

„Ko ste gospod,“ ni vedela kam deti rok.

„Beži, beži! Koliko si pa mlajša od mene?“

„Dvajset sem jih šele.“

„No, če jih imam šest več, zato še nisem gospod. Čeden deklič si postala, kar te nisem videl.“

Zdaj bi najraje ušla. Saj se je kar bala priti, pa so jo oče silili. Fant ne more vsega sam. Saj bo le čudno, če bo sploh ostal. Škoda bo zemlje, če jo bo dal v najem.

„Dajte mi žehhtar!“ je zaprosila.

„Če me ne boš vikala, pa ti ga dam,“ jo je dražil.

„Dajte mi žehhtar!“ je zaprosila, skoraj planila h kdavam. Fronc se je naslonil na steno.

Marička ni obrnila glave. Fronc je videl, kako ji na hitro utripajo dolge trepalnice. Maričkina plašnost ga je prijetno bunila. Ekletó čeden deklič.

„Marička veš za kakšno dekle?“

Nenadoma se je obrnila.

„Boste ostali doma?“

Videl je njene strdenorjave oči, ki so se nasmehnilo.

Čutila je, da se je prenašala nazaj.

„Se oče bojijo, da ne bom ostal? Natančno še ne vem. Danes sem si ogledal

Slavenske oddaje v radiu

2. II.: 9—9.30: Poročila, pouk slovenščine, jutranja glasba, 15—15.15: Literarna oddaja, 3. II.: 9—9.30: Poročila, zdravniško predavanje, glasba, 4. II.: 9—9.30: Pregled svetovnega tiska, glasba, 5. II.: 7.15—7.30: Glasbeni jutranji pozdrav, 13.30—14: Polurna oddaja: „Pust, pust, krivih ust.“ Nastopijo pevci in godci iz št. Lenarta pri Sedmih studencih, 6. II.: 9—9.30: Zanimivosti, pouk slovenščine, sloven. pesmi, 7. II.: 9—9.30: Poročila, predavanje za gospodarje, glasba, 8. II.: 9—9.30: Poročila, predavanje za gospodinje, glasba.

ZANIMIVOSTI

Če pri nas kdo stopi v sobo, navadno reče le: „Dober dan.“ Na Francoskem bi ga pa imeli za nadvse neolikanega človeka, če bi pozdravil „dober dan“ ne pristavil tudi „gospodje“ ali „dame“. Pa Francoz ne ravna ravno nepravilno. Kdor želi z menoj govoriti, naj me pozdravi z nagovorom, ki mi pristojajo! Francoz je v pozdravljanju tudi drugače bolj natančen kot mi...

Da v Ameriki dama vnaprej pozdravi, je znano. Kako pa tudi more gospod vedeti, da dama želi njegovega pozdrava? Njen pozdrav je pa seveda vedno prijeten. Tako prekaša Amerikanec celo Francoza v galantnosti. On pa ima tudi druge prijetne navade. Amerikanec se ne predstavi takoj, kakor je navada pri Nemcih, in predvsem pri Rusih.

Ruski kočijaži vozijo zelo hitro. Svoje konje dobro obvladujejo, a si vendar ne morejo pomagati, če jim konji uidejo. Z voza kočijaž ne more skočiti. Pred voznjo se ogrne s petimi do šestimi plašči. Čim uglednejši naj bi bil voz, tem debelejši mora biti kočijaž. Nato ga posade kakor meh na kozla in po končani vožnji ga vzamejo doli.

Zanimivo je vedenje različnih narodov na cesti. Dočim hodi možki pri nas vedno ob levi strani dame, jo spremlja Francoz ob njeni desni, Amerikanec pa brez ozira na desno ali levo vedno le tako, da gre dama ob strani hiš. Praktični Amerikanec se kaže takega tudi pri jedi. Dočim se režejo pri nas piščeta po dolgem, ga prereže Francozinja povprek, Amerikanec ga pa sploh ne reže. Že v kuhinji, navadno že preden ga začnejo peči, odstranijo meso od kosti in samo prvo se žene na mizo. To navado so posneli tudi pri nas po Amerikancih.

Pri Sramsičniku na Žopračali imajo lepo kravo, katera je stara 6 let, a je imela že 7 zdravih telet. Ko je bila stara 3 leta je povrgla dvojčke, s starostjo štirih let je storila eno in v starosti 5 let tudi eno tele. Sedaj je stara 6 let in je storila trojčke, kateri so vsi zdravi in tehtajo vsak okrog 20 kg. Ali to ni rekord?

njive. Lepe so. Veliko sem dolžan očetu, ki je vse tako lepo oskrboval.

Nič ni rekla.

„Seveda, če bi ostal doma, bi moral najti dekle in hlapca. Sam bi ne zdeloval vsega. Malo so me tudi šole spridile, saj veš. Ne znam tako kokor tisti, ki je bil od mladih nog kar naprej tesno pri zemlji.“

„Za dekle in hlapca bi nemara oče kaj vedeli. Sicer pa ne boste, ne boš mogel dolgo tako viseti.“

Nenadoma se je spet zmedla in se s stolčkom obrnila proti drugi kravi.

„Kako misliš?“ je Fronc meže opazoval Maričkino zadrego. „No, tako. Grunt bo moral na zadnje dobiti gospodinjo. Potlej bo koj več rok za delo.“

„Daleč misliš,“ se nasmehne Rekarjev. Všeč mu je bila Maričkina preprostost.

Potlej je prevrnil pogovor na drugo stran. Zdaj je Marička postala živahna.

Ko mu je predala žehhtar, je veselo rekla:

„Dokler ne boš imel dekle, bom mlest že prišla. Sam ne moreš.“

„Potlej pa raje ne bom gledal za dekle,“ se je zasmel Fronc. Marička je kar butnila skoz vrata. Fronc je ostal na vratih in gledal za njo.

(Dalje prihodnjic.)